

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (comparative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อด้านอาหารและพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ติดเชื้อเอชไอวีระหว่างกลุ่มที่มีภาวะโภชนาการปกติและทุพโภชนาการ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ติดเชื่อไม่ต่ำกว่า 5 ปี ที่มารับการขึ้นทะเบียนแรงงานตัวกับประชาสงเคราะห์ จังหวัดเชียงใหม่ และเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ติดเชื่อบ้านอัมพัน อ. สันป่าตอง กลุ่มผู้ติดเชื่อใจเขาใจเรา อ. สันป่าตอง กลุ่มผู้ติดเชื่อฟ้าสีขาว บ้านป่าเม็ง อ. ดอยสะเก็ด และกลุ่มพลหัตสสัมพันธ์ อ. เมือง สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินชีวิตได้ตามปกติ ให้ความร่วมมือในการทำแบบสอบถาม สามารถอ่านออกเขียนได้ มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 50 คน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางยามานะ (Yamane) ซึ่งทำการเก็บข้อมูลในเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2543 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสอบถามความเชื่อด้านอาหาร พฤติกรรมการบริโภคอาหาร และแบบบันทึกภาวะโภชนาการ แบบสอบถามความเชื่อด้านอาหารและพฤติกรรมการบริโภคอาหาร หากคุณภาพเครื่องมือโดย ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาทดสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคเอดส์ 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการ 2 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข จากนั้นทำการทดสอบหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับผู้ติดเชื้อเอชไอวีกลุ่มจังหวัดลำพูน จำนวน 10 คน แล้วนำไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดย แบบสอบถามความเชื่อด้านอาหารใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 และแบบสอบถามพฤติกรรมการบริโภคอาหารใช้วิธีทดสอบแบบย้อนกลับ (test – retest) ใช้ระยะเวลาห่างกัน 2 สัปดาห์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (statistical package for the social science for windows) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้คือ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ค่าแจกแจงความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์ความเชื่อด้านอาหารและพฤติกรรมการบริโภคอาหารของกลุ่มตัวอย่างใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความเชื่อด้านอาหารและพฤติกรรมการบริโภคอาหารของกลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะ โภชนาการแตกต่างกันโดยวิเคราะห์หาค่าลำดับที่เฉลี่ย (Mann – Whitney U Test)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 21 – 56 ปี มีอายุเฉลี่ย 35.72 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุเท่ากับ 7.61 ปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.00 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 98.00 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่เป็นหม้าย คิดเป็นร้อยละ 70.00 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.00 ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 66.00 ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 1,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 70.00 ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายแต่ไม่มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 50.00 กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการติดเชื้อระหว่าง 5 – 10 ปี ระยะเวลาการติดเชื้อเฉลี่ย 6.54 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.57 ปี ติดเชื่อนาน 5 ปีมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.00 ส่วนใหญ่มีสาเหตุการติดเชื้อจากเพศสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 98.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยรับประทานยาต้านเชื้อเอชไอวี คิดเป็นร้อยละ 64.00 และส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับวัคซีนต้านเชื้อเอชไอวี คิดเป็นร้อยละ 96.00 ส่วนใหญ่เคยได้รับคำแนะนำด้านสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 98.00 ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.80 กลุ่มตัวอย่างออกกำลังกายประมาณ 2 - 3 ครั้งต่อสัปดาห์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.00 ส่วนใหญ่ออกกำลังน้อยกว่า 20 นาทีต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 66.67

2. ความเชื่อด้านอาหาร

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของความเชื่อด้านอาหารเท่ากับ 50.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.39 กลุ่มที่มีภาวะโภชนาการปกติมีค่าเฉลี่ยของความเชื่อด้านอาหารเท่ากับ 51.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.76 และเมื่อพิจารณาในกลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะทุพโภชนาการมีค่าเฉลี่ยของความเชื่อด้านอาหารเท่ากับ 50.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.74 จากนั้นผู้วิจัยได้เปรียบเทียบความเชื่อด้านอาหารและภาวะโภชนาการของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะโภชนาการต่างกันมีความเชื่อด้านอาหารไม่ต่างกัน

3. พฤติกรรมการบริโภคอาหาร

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการบริโภคอาหารเท่ากับ 169.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.41 กลุ่มที่มีภาวะโภชนาการปกติมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการบริโภคอาหารเท่ากับ 170.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.21 และเมื่อพิจารณาในกลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะทุพโภชนาการมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการบริโภคอาหารเท่ากับ 168.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 15.66 จากนั้นผู้วิจัยได้เปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารและภาวะโภชนาการ

ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะโภชนาการต่างกันมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารไม่แตกต่างกัน

4. ภาวะโภชนาการ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภาวะโภชนาการปกติคิดเป็นร้อยละ 70.00 เป็นชายร้อยละ 20.00 เป็นหญิงร้อยละ 50.00 รองลงมามีภาวะทุพโภชนาการคิดเป็นร้อยละ 30.00 เป็นชายร้อยละ 4.00 เป็นหญิงร้อยละ 26.00 แบ่งเป็นภาวะโภชนาการเกินและขาด คิดเป็นร้อยละ 18.00 และ 12.00 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ภาวะโภชนาการเป็นผลมาจากการบริโภคอาหาร ถ้าบริโภคอาหารเพียงพอกับความ ต้องการของร่างกายก็จะส่งผลให้มีภาวะโภชนาการปกติ หากบริโภคมากหรือไม่เพียงพอกับความ ต้องการของร่างกายก็จะส่งผลให้เกิดภาวะทุพโภชนาการ ซึ่งในผู้ติดเชื้อเอชไอวี ภาวะโภชนาการจะมีผลต่อระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายทำให้ติดเชื้อฉวยโอกาสได้ง่าย ซึ่งภาวะทุพโภชนาการจะลด จำนวนของที ลิมโฟไซต์ โดยจะลดจำนวนของที-เฮลเปอร์เซลล์ และที-ซัพเพรสเซอร์ ทำให้เกิดการพร่องภูมิคุ้มกันแบบพึ่งเซลล์ลดประสิทธิภาพในการจับเชื้อ โรคและฆ่าเชื้อโรค ทำให้ติดเชื้อ ฉวยโอกาสได้ง่าย ดังนั้นการบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วนและเหมาะสมกับความ ต้องการของร่างกายของผู้ติดเชื้อเอชไอวี จะช่วยรักษาภาวะโภชนาการของผู้ติดเชื้อให้ปกติ การบริโภคอาหารขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร หากมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ ถูกต้องก็จะส่งผลให้บริโภคอาหารได้ถูกต้องจะทำให้มีภาวะโภชนาการดี แต่หากมีพฤติกรรมการ บริโภคอาหารไม่ถูกต้องก็จะส่งผลให้บริโภคอาหารไม่ถูกต้องก็จะส่งผลให้เกิดภาวะทุพโภชนาการ ซึ่งมีปัจจัยหลายปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ติดเชื้อเอชไอวี เช่น รายได้ ส่วนใหญ่ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี จะหมดไปกับการรักษาโรคทำให้รายได้ในการซื้ออาหารมีจำกัด การศึกษา หากมีการศึกษาคีจะทำให้มีความรู้เรื่องอาหารที่เหมาะสมกับโรคที่ต้องการ ความเจริญ ก้าวหน้าทางการสื่อสารทำให้สามารถหาความรู้ด้านโภชนาการได้จากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ, โทรทัศน์ ได้ทันสมัยและรวดเร็ว การติดเชื้อเอชไอวี ทำให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มผู้ติดเชื้อซึ่งการรวมตัว กันทำกิจกรรมทำให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ได้มีโอกาสและเปลี่ยนความรู้ด้านโภชนาการกัน ความเชื่อ ด้านอาหาร ในผู้ติดเชื้อเอชไอวีจะเป็นในแง่ของอาหารแสลงห้ามรับประทาน ที่ได้รับการถ่ายทอด มาจากประสบการณ์ของตัวผู้ติดเชื้อเอชไอวีเอง ซึ่งจะส่งผลต่อการเลือกชนิดของอาหาร (วิณะ วิระไวทยะ และสง่า คามาพงษ์, 2541) ปัจจัยด้านร่างกายของผู้ติดเชื้อเอชไอวีเอง (ปิยรัตน์ นิลอัยกา, 2537) เช่น ภาวะสุขภาพและปัจจัยที่ทำให้ร่างกายได้รับสารอาหารผิดไปจากปกติ

จากผลการศึกษานี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะโภชนาการปกติและภาวะทุพโภชนาการ มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารไม่แตกต่างกัน (ตามตารางที่ 10) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 98.00 ได้รับคำแนะนำด้านสุขภาพ และร้อยละ 91.80 ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (ตามตารางที่ 6) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับอาหารและโภชนาการจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของโภชนาการต่อภาวะสุขภาพ จึงทำให้มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่แตกต่างกัน และเนื่องจากภาวะของโรคของผู้ติดเชื้อเอชไอวีของกลุ่มตัวอย่างทำให้มีการติดเชื้อได้ง่ายเนื่องจากระบบภูมิคุ้มกันบกพร่อง ทำให้เจ็บป่วยได้ง่าย แต่การศึกษาในครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาย้อนหลังถึงประวัติการเจ็บป่วยในอดีตที่ทำให้เกิดภาวะทุพโภชนาการ เช่น ไข้ ท้องเดิน และเป็นแผลในปากและคอกของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ดังนั้นภาวะทุพโภชนาการของกลุ่มตัวอย่างอาจเกิดจากปัจจัยด้านอื่น เช่น การเจ็บป่วยในอดีตที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร

ด้านความเชื่อด้านอาหาร เนื่องจากความเชื่อของบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก ความเชื่อด้านอาหารเป็น ความรู้ที่นึกคิด ความเข้าใจของบุคคลเกี่ยวกับอาหารซึ่งมีอิทธิพลต่อสุขภาพที่ได้รับการถ่ายทอดและสะสมมาจากประสบการณ์ที่ได้รับ จะมีผลต่อการเลือกชนิดของอาหาร โดยอาจมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้ และผลของมันอาจจริงหรือไม่จริงก็ได้ ความเชื่อในเรื่องอาหารของแต่ละสังคมจะผิดแผกกันออกไป ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารของวัฒนธรรมหนึ่งจะแตกต่างไปจากอีกวัฒนธรรมหนึ่ง และความเชื่อแต่ละครอบครัวซึ่งมีวัฒนธรรมเดียวกันก็ยังแตกต่างกันไปอีก ซึ่งล้วนมีผลต่อพฤติกรรมการกินเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการเลือกซื้อชนิดของอาหาร ลักษณะรูปร่าง รส กลิ่น สี การจัดอาหาร รูปแบบการกิน (วิณะ วีระไวทยะ และสง่า คามาพงษ์, 2541) และมีผลการศึกษาวิจัยที่สนับสนุนแนวคิดนี้ เช่น การศึกษาของ แคทซุระ ฟูกูฮาระและคณะ (Katsura Fukuhara, et al., 1999) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาของความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพ ความรู้ทางโภชนาการและนิสัยการบริโภค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในประเทศญี่ปุ่น พบว่า นักเรียนพัฒนาความเชื่อด้านสุขภาพเมื่อมีความรู้ทางโภชนาการ และความเชื่อด้านอาหารสามารถกระตุ้นให้พัฒนานิสัยการบริโภคของนักเรียนได้ และจากการศึกษานี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะโภชนาการปกติและภาวะทุพโภชนาการมีความเชื่อด้านอาหารไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน อาจเพราะด้วยเหตุผลเดียวกันกับการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคของกลุ่ม ตัวอย่างที่ได้กล่าวมาแล้วนั่นเอง

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและความเชื่อด้านอาหารของกลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะโภชนาการปกติและภาวะทุพโภชนาการ พบว่า กลุ่มที่มีภาวะโภชนาการปกติมีค่าสูงกว่ากลุ่มที่มีภาวะทุพโภชนาการ แต่เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่า ไม่พบความแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา มีจำนวนน้อย รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. นำข้อมูลไปวางแผนในการส่งเสริมโภชนาการในผู้ติดเชื้อเอชไอวี ที่ติดเชื้อมานานเกิน 5 ปี
2. นำข้อมูลไปพัฒนาความรู้เกี่ยวกับทัศนคติด้านความเชื่อด้านอาหาร และ พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ที่ติดเชื้อมานานเกิน 5 ปี

ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาโดยเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากกว่านี้
2. ควรศึกษาความเชื่อ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและภาวะโภชนาการของกลุ่มที่มีเลือดบวก เอชไอวีกับกลุ่มผู้ป่วยเอดส์
3. ศึกษาในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารในผู้ติดเชื้อเอชไอวี